

Biblioteka
BESKRAJNI SVET FANTASTIKE

Urednik
Borislav Pantić

Naslov originala
Andrzej Sapkowski
“MALADIE I INNE OPOWIADANIA“

Copyright © 2012 by Andrzej Sapkowski
Copyright © 2016 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

Ilustracija i dizajn korica
Dragan Bibin

ISBN 978-86-7702-466-6

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, prešampavati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2016.

ANDŽEJ SAPKOVSKI

Maľadi!

I DRUGE PRIČE

S poljskog prevela
Zorana Perić

**Čarobna
knjiga**

„Put s kojeg se ne vraća“,

druga priča koju sam napisao, pojavio se 1988. godine u avgustovskom broju mesečnika „Fantastika“ – dakle godinu i mesec dana nakon mog debija, „Vešca“, objavljenog u istoj „Fantastici“ u decembru 1986. A trebalo bi da Vi – to jest poštovani p. t.¹ čitalac – znate da sam tada dobrih nekoliko godina pokušavao da stvorim roman fantastike, da sam vredno sastavljao njegove raznovrsne fragmente, konstruisao situacije, junake, scenarije i sl. I odjednom su se dogodile dve važne stvari. Prva je bila neočekivano dobar prijem „Vešca“ među čitaocima i obožavaocima.

Druga je bila to što sam shvatio da je priče svakako moguće objaviti u „Fantastici“, ali romane poljskog autora koji debituje u tom žanru neće uzeti nijedan izdavač. Stoga je trebalo misliti trezveno i realistički. A kada je „Fantastika“ izvršila blag pritisak na mladog a vrlo obećavajućeg debitanta, usrdno zamolivši mladog a vrlo obećavajućeg za drugu priču, mladi i vrlo obećavajući promisli „trezveno i realistički, nakon čega, ne premišljajući se dugo, bez trunke žala, skroji fragmente pripremljenog romana na dužinu priče. I tako nastade „Put...“.

¹ P. t. (*lat. pleno titulo*) – s punom titulom, s punim nazivom, naslovom. (Prim. prev.)

Priča u početku ni na koji način nije bila i nije trebalo da bude povezana s ciklusom o vešču Geraltu – i to iz prostog razloga što tada uopšte nisam planirao takav ciklus. Ni u najluđim snovima! Kasnije, kada je ciklus počeo da nastaje, nisam izbegao ono- i toponomastička podudaranja koja ukazuju na to da je posredi isti Never Never Land. Ali i dalje sam se suzdržavao od potpuno jednoznačnih povezanosti – najbolji dokaz je taj da se bobolaci i vrani, humanoidi koji se pojavljuju u „Putu...“, uopšte ne nalaze u veščevom ciklusu, o njima – maltene – nema pomena. A na zamisao da je druitkinja Visena iz „Putu...“ majka vešca Geralta došao sam prilično kasno. Trebalo je da to bude detalj koji „zapliće“ fabulu i akciju priče „Nešto više“, kojom se završava $fixup^2$ „Mač sudbine“ – i koji kopčom spaja dotadašnjih dvanaest priča posvećenih vešču. Fabula je zahtevala taj detalj iz veščeve biografije koji objašnjava određene stvari, a meni je – priznaću iskreno i bez šale – bilo žao lepog imena Visena. A to ime sam, priznajem, iskopao, kao i mnoga druga, u „Staropoljskoj enciklopediji“ Zigmunta Glogera. Visena se, dakle, vratila u ciklus postavši Geraltova mama, pomalo zla, ali simpatična mama koja se pojavljuje u veščevom životu upravo onda kada je to potrebno. Dajući mu – metaforički i doslovno – život po drugi put.

Drugi protagonista „Putu...“, Korin, nije zaslužio tu sreću da se vrati. Imao je prilično obično ime – koje sam, kunem se, sam izmislio, nisam uopšte prepisao od

² *Fixup ili fix-up je roman sačinjen od kratkih priča. (Prim. prev.)*

K. S. Luisa; setio sam se Korina iz ciklusa „Narnija“ (Konj i njegov dečak) po svršenom činu. Narnija je, priznajem, za mene bila previše detinjasta da bih se vraćao na nju i da bih se na preskok prisećao junaka. A za fabulu koja je glasno zahtevala veščevu majku, otac je bio poslovična deveta rupa na svirali. Veščev pedigre po ocu nije unosio ništa novo u priču i nikuda nije vodio. Prema tome, na ideju da bi upravo Korin iz „Put...“ mogao biti veščev otac uopšte nisam došao ja, već Maćej Parovski iz „Fantastike“, kojem je taj koncept veoma odgovarao kao uvod u seriju stripova u više svezaka o vešcu. Maćej Parovski, autor koncepcije i scenarija ovih stripova, voleo je „Put...“, govorio je o tome u više navrata, a stavio je tu priču i u antologiju „Sve veće muve“ 1992. godine. Tako je Korin, junak „Put...“, u stripu postao veščev otac. Scenarista Maćej Parovski ipak nije dozvolio Korinu da uživa u potomku. Preuzevši nešto lukavosti od adaptiranog autora, Parovski je likvidirao Korina dan nakon opojne i strasne ljubavne noći s Visenom. Uostalom, koga zanima ko, šta, zbog čega i kako je bilo u stripu, neka sam pogleda tako što će pozajmiti već arhivske sveske od nekog kolekcionara.

Onima koji to zaista učine moram da objasnim još nešto. Elem, ideju za vrana, humanoida velikih crvenih očiju, dala mi je korica knjige naučne fantastike koju sam video u berlinskoj knjižari, a na kojoj se nalazio nekakav veliko- i crvenooki vanzemaljac. Ne sećam se naslova knjige, ali ju je van svake sumnje izdala kuća „Hajne ferlag“, slavna

po umetničkoj i ukusnoj grafici na koricama svoje poznate fantastične serije. U pomenutom stripu je ilustrator, Boguslav Polh, dodao mojim crvenim očima na vranima gmizavsku figuru, fizionomiju, pa čak i zelenu krljušt. To je ipak njegova vlastita crtačka licentia poetica.

Na kraju još nešto: kada se „Put...“ pojavljivao u „Fantastici“, ovde već više puta evociran Maćej Parovski dozvolio je sebi određene uredničke korekture, ne konsultujući se o tome sa autorom – ko bi se, na kraju krajeva, gnjavio s debitantom? Žrtva uredničke palice bili su pre svega izrazi koje nije dozvoljeno koristiti u fantaziju, jer „se u ono vreme nije tako govorilo“. U priči štampanoj u „Fantastici“ primetio sam sa izvesnim čuđenjem da je „gordost“ zamenila „aroganciju“, da je „inteligentan“ postao „mudar“ i sl. Budući da tvrdo branim teoriju da se fantazi ne odvija ni u kakvom „onom vremenu“ i da su besmisleni i arhaizacija jezika i bilo kakvo njegovo stilizovanje, u verziji koju ćete uskoro pročitati izbacio sam ispravke Parovskog, vratio sam se svom devičanskom mašinopisu. Imate, dakle, pred sobom verziju koju Anglosaksonci definišu kao unabridged. Vama prepuštam da ocenite da li je tekst time dobio ili izgubio.

Put s kojeg se ne vraća

I

Sedeći na Viseninom ramenu, ptica raznobojnog perja zakriča, zaleprša krilima, vinu se uz fijuk i polete u šikaru. Visena je zaustavila konja, osluškivala je malo, a zatim obazrivo krenula duž šumskog putića.

Činilo se da muškarac spava. Sedeo je naslonjen leđima na stub nasred raskršća. S bliže udaljenosti Visena je videla da su mu oči otvorene. Još pre toga je primetila da je ranjen. Provizoran zavoj obmotan oko levog ramena i bicepsa bio je natopljen krvlju koja još nije stigla da potamni.

– Zdravo, mladiću – odazva se ranjenik ispljunuvši dugu vlat trave. – Kuda si se uputio, ako sme da se pita?

Viseni se nije dopalo to „mladić“. Zbaci kapuljaču s glave.

– Sme da se pita – odgovori – ali red bi bio da se obrazloži radoznalost.

– Oprostite mi – reče muškarac mršteći se. – Nosite mušku odeću. A što se tiče radoznalosti, ona je, dakako, opravdana. Ovo je neobično raskršće. Ovde mi se dogodila zanimljiva pustolovina.

– Vidim – prekinu ga Visena gledajući u nepokretan, neprirodno uvrnut oblik, napola zatrpan slamom ne dalje od deset koraka od stuba.

Muškarac požuri za njenim pogledom. Zatim im se pogledi sretoše. Visena, praveći se da sklanja kosu sa čela, dotaknu dijademu skrivenu ispod trake od zmijske kože.

– A, da – reče spokojno ranjenik. – Tamo leži mrtvac. Imate oštro oko. Sigurno smatrate da sam razbojnik. Jesam li u pravu?

– Nisi – reče Visena ne skidajući ruku s dijademe.

– A... – zastenja muškarac. – Da. Pa...

– Rana ti krvari.

– Većina rana ima tu čudnu odliku – osmehnu se ranjenik. Imao je lepe zube.

– Da li biste hteli da mi ukažete čast svojom pomoću?

Visena skoči s konja, udubivši pritom štiklom meku zemlju.

– Zovem se Visena – kaza. – Nisam navikla nikome da ukazujem čast. Osim toga, ne podnosim kad mi se neko obraća u množini. Pozabaviću se tvojom ranom. Možeš li da ustaneš?

– Mogu. A moram li?

– Ne.

– Visena – reče muškarac, podižući se lagano kako bi joj olakšao da odmota platno. – Lepo ime. Da li ti je neko već rekao, Visena, da imaš lepu kosu? Ta boja se zove bakarna, zar ne?

– Ne. Riđa.

– Aha. Kad završiš, nudim ti buket vučike, eno one što raste u jarku. A tokom operacije ću ti ispričati, eto tako, da ubijemo vreme, šta mi se dogodilo. Došao sam, zamisli, istim putem kao i ti. Vidim stoji stub na raskršću. Evo, baš ovaj. Uz stub privezana daska. To boli.

– Većina rana ima tu čudnu odliku. – Visena otkinu poslednji sloj platna ne trudeći se da bude delikatna.

– Istina, zaboravio sam. O čemu sam ono... Ah, da. Prilazim, gledam, na dasci natpis. Strašno iskrivljen, poznavao sam nekad streličara koji je umeo da išora na snegu lepša slova. Čitam... A šta to treba da bude, moja gospođice? Kakav je to kamen? Oh, dođavola. Ovo nisam očekivao.

Visena polako pređe hematitom duž rane. Krvarenje je trenutno prestalo. Zatvorivši oči, oberučke uhvati muškarčevu ruku i snažno stegnu ivice ozlede. Odmakla je ruke – tkivo je sraslo, ostavivši zadebljanje i skerletnu prugu.

Muškarac je ćutao, obazrivo je posmatrajući. Najzad pažljivo podiže ruku, ispravi je, protrlja ožiljak i odmahnu glavom. Zategnu okrvavljen komad košulje i gunj, ustade, podiže sa zemlje pojas s mačem, kesom i manjerkom koji se pripinjao kopčom u obliku zmajevе glave.

– Da, to se zove imati sreće – reče, ne skidajući pogled s Visene. – Naleteo sam na isceliteljku usred prašume, na ušću Ine i Jaruge, gde je lakše naići na vukodlaka ili, još gore, na pijanog drvoseču. Kako ćemo s plaćanjem lečenja? Trenutno oskudujem s gotovinom. Da li je dovoljan buket vučike?

Visena je ignorisala pitanje. Prišla je stubu i zabacila glavu – daska je bila zakucana u visini pogleda muškarca.

– *Ti koji naiđeš sa zapada – pročitа naglas. – Pođeš li levo, vratićeš se. Pođeš li desno, vratićeš se. Pođeš li pravo, nećeš se vratiti.* Gluposti.

– Upravo sam to isto pomislio – složi se muškarac otresavši nogavice od igličja. – Poznajem ovaj predeo. Pravo, to je istočno, ide se ka prevoju Klamat, na trgovački put. Zbog čega, navodno, ne možeš da se vratiš odatle? Ima lepih devojka željnih udaje? Jeftina rakija? Upraznjeno mesto gradonačelnika?

– Ne držiš se teme, Korine.

Muškarac zinu, začuđen do krajnjih granica.

– Kako znaš da se zovem Korin?

– Sam si mi maločas kazao. Pričaj dalje.

– Jesam? – Muškarac je sumnjičavo pogleda. – Zaista? Pa, moguće... Gde sam ono stao? Aha. Čitam, dakle, i čudim se koji je to tikvan smislio ovaj natpis. Odjednom čujem neko mrmlja i gundа iza mojih leđa. Osvrnem se – bakica, potpuno seda, pogrbljena, sa štapom, naravno. Pitam ljubazno šta joj je. Ona mumla: „Gladna sam, časni viteže, od svitanja nisam imala šta da čalabrcnem.“ Pretpostavljam da bakica ima još minimum jedan zub. Potresao sam se kao ne znam šta, pa uzmem iz vreće zalogaj hleba i polovinu dimljene deverike koju sam dobio od ribolovaca na Jaruzi i dam starici. Ona seda, mljacka, kašljuca, pljuje

koščice. Ja i dalje gledam ovaj čudan putokaz. Iznenada se baba odaziva: „Dobar si, viteže, spasao si me, nagrada te neće zaobići.“ Hteo sam da joj kažem gde može da metne svoju nagradu, a baba veli: „Približi se, imam nešto da ti kažem na uvo, da ti otkrijem važnu tajnu, kako iz nesreće izbaviti mnogo dobrih ljudi, steći slavu i bogatstvo.“

Visena uzdahnu i sede pored ranjenika. Sviđao joj se, visok, svetlokos, duguljastog lica i isturene brade. Nije smrdeo kao ostali muškarci koje je sretala. Oterala je nametljivu misao da se predugo vuče sama po šumama i putevima. Korin nastavi priču:

– Ha, pomislim – reče – pruža se klasična prilika. Ako baba nema sklerozu, a ima sve daske u glavi, možda će i biti neke koristi od toga za bednog vojnika. Saginjem se, naprežem sluh kao neka budala. E, da nije bilo refleksa, dobio bih pravo u grkljan. Odskočim, krv mi šiklja iz ruke kao iz fontane u palati, a baba jurnu s nožem, urlajući, frkćući i pljujući. Još uvek nisam shvatao da je to ozbiljna stvar. Krenem u klinč kako bih je lišio nadmoći i osetim kako to nije nikakva starica. Grudi tvrde kao kamenje...

Korin pogleda prema Viseni kako bi proverio da li je pocrvenela. Visena je slušala s prijatnim izrazom radoznalosti na licu.

– O čemu sam ono... Aha. Mislio sam, obaliću je s nogu i razoružati, ali taman posla. Jaka kao ris. Osećam da će mi ubrzo iskliznuti njena ruka s mačem. Šta je trebalo da uradim? Odgurnem je, cap za mač... Nabila se sama.

Visena je sedela ćuteći, s rukom kraj čela, kao da je zamišljeno popravila zmijsku traku.

– Visena? Govorim kako je bilo. Znam da je žena i glupo mi je, ali nek crknem ako je to bila normalna žena. Odmah nakon što je pala promenila se. Podmladila se.

– Iluzija – reče Visena zamišljeno.

– Šta?

– Ništa. – Visena ustade i priđe lešu koji je ležao u paprati.

– Samo pogledaj. – Korin stade pored nje. – Žena je kao statua u fontani palate. A bila je pogrbljena i izborana kao zadnjica stogodišnje krave. Nek me...

– Korine – prekinu ga Visena – imaš li jake živce?

– A? A kakve veze imaju moji živci s tim? Ali ako te to zanima, ne žalim se.

Visena skinu traku sa čela. Dragulj u dijademi zasija mlečnim bleskom. Stala je iznad leša, ispružila ruke i zatvorila oči. Korin ju je posmatrao poluotvorenih usta. Visena je pognula glavu i šaputala nešto što nije razumeo.

– Grealghane! – iznenada kriknu.

Paprat naglo zašušta. Korin odskoči, izvukavši mač i ukipivši se u odbrambenom stavu. Leš zašume.

– Grealghane! Govori!

– Aaaaaaaa! – iz paprati poče da se razleže sve jači promukao vrisak. Trup se savio u polukrug, gotovo je levitirao, dodirujući zemlju leđima i vrhom glave. Vrisak utihnu, poče da se prekida, da prelazi u grleno kloktanje, isprekidane jauke i krike koji su postepeno dobijali na kadenci, ali potpuno nerazumljive. Korin oseti na leđima hladan mlaz znoja koji ga je dražio kao gusenica. Stiskajući pesnice kako bi zaustavio trnce na podlakticama, svom snagom volje borio se sa silnom željom da pobegne u dubinu šume.

– Oggg... nnnn... nngammm – leš promrmlja, grebući noktima zemlju, grgoljeći krvave mehuriće koji su pucali na usnama. – Nam... eeeggg...

– Govori!

Iz pruženih Viseninih ruku pomaljao se mutan zrak svetlosti u kojem se vrtela i klupčala prašina. Iz paprati uvis prhnuše suvo lišće i vlati. Trup se zagrcnu, zamljacka i najednom progovori. Sasvim jasno.

– ... na raskršće šest milja od Ključa najkasnije u podne. Pooo... Poslao. Krugu. Dečaka. Spa... mmm... Aredio. Naredio.

– Ko?! – Visena kriknu. – Ko je naredio? Govori!

– Fffff... ggg... genal. Sve spise, pisma, amulete. Pr... stenje.

– Govori!

– ... revoja. Koščej. Ge... nal. Uzme pisma. Per... gamente. Doći će s maaaaaaaa! Eeeeeeee! Niiiiiiii!!!

Nerazgovetan glas zavibrira i rasplinu se u jeziv vrisak. Korin nije izdržao, baci mač, zatvori oči i pritisnu dlanove na uši. Stajao je tako sve dok nije osetio dodir na ramenu. Snažno zadrhta, čitavim telom, kao da ga je neko uhvatio za genitalije.

– Gotovo je – reče Visena brišući znoj sa čela. – Pitala sam kakve imaš živce.

– Kakav dan – prostenja Korin. Podiže mač i stavi ga u korice, trudeći se da ne gleda prema već nepokretnom telu.

– Visena?

– Molim?

– Hajdemo odavde. Što dalje od ovog mesta.

II

Jahali su zajedno na Viseninom konju šumskim putem, obraslim i džombastim. Ona napred, u sedlu, Korin van sedla, pozadi, zagrlivši je oko struka. Visena je još odavno navikla da se nesputano raduje sitnim zadovoljstvima koje joj sudbina sporadično nudi, te je sa užitkom oslanjala leđa o muškarčeve grudi. Oboje su ćutali.

– Visena – Korin se prvi odluči, nakon skoro sat vremena.

– Reci.

– Nisi samo isceliteljka. Iz Kruga si?

– Da.

– Sudeći po onoj... demonstraciji, majstor si?

– Da.

Korin pusti njen struk i pridržava se za obluk na sedlu. Visena se namršti od gneva. Očigledno to nije zapazio.

– Visena?

– Molim?

– Jesi li razumela nešto od onoga što je ona... što je ono... govorilo?

– Ne mnogo.

Ponovo su ćutali. Šarena ptica, prelećući iznad njih kroz lišće, glasno zakrešta.

– Visena?

– Korine, učini mi čast.

– A?

– Prestani da pričaš. Želim da razmislim.

Put ih je vodio pravo dole, u klisuru, u korito plitkog potoka koji je lenjo promicao među stenama i crnim trupcima uz prodoran miris nane i koprive. Konj se klizao po kamenju pokrivenom glinom i muljem. Korin, da ne bi pao, ponovo uhvati Visenu za struk. Oterao je nametljivu misao da se dugo sam vuče po šumama i putevima.

III

Varoš je bila tipična, ušorena, prislonjena uz obronak planine, razvučena duž puta, slamena, drvena i prljava, šćućurena među krivim plotovima. Psi digoše larmu kad su putnici naišli. Visenin konj je spokojno šljapkao sredinom puta, ne obraćajući pažnju na besne džukele koje su pružale zapanjene njuške ka njegovim putištima.

Isprva nikoga nisu videli. Onda su se iza plotova, s putića koji vode na gumna, pojavili meštani – prilazili su polako, bos i natmureni. Nosili su vile, motke, mlatila. Jedan se sagnu i podiže kamen.

Visena zaustavi konja i podiže ruku. Korin zapazi da u ruci drži mali zlatan nož u obliku srpa.

– Ja sam isceliteljka – reče jasno i zvučno, mada ne baš glasno.

Seljaci baciše oružje, počеше žagoriti, pogledaše jedni u druge. Bilo ih je sve više. Nekoliko bližih skinuše kape.

- Kako se zove ovo selo?
- Ključ – začu se iz gomile nakon malo tišine.
- Ko vam je starešina?
- Topin, cenjena gospo. Eno, ona koliba.

Pre no što pođoše, kroz špalir zemljoradnika progura se žena s bebom u rukama.

- Gospo... – zakuka, stidljivo dodirnuvši Visenina kolena. – Kćerka...

Prosto gori u groznici...

Visena skoči sa sedla, dodirnu glavu deteta i zatvori oči.

- Sutra će biti zdrava. Ne umotavaj je tako toplo.
- Hvala, milostiva... Do neba...

Topin, starešina varoši, već je bio u dvorištu i upravo se pitao šta da radi s vilama koje je držao u pripravnosti. Na kraju zgrnu njima kokošji izmet sa stepenica.

– Oprostite – reče odloživši vile uza zid kolibe. – Gospo. I vi, milostivi. Neizvesna su danas vremena... Uđite, molim vas. Izvolite da se okrepite.

Uđoše.

Topinova žena, vukući dve slamenokose devojčice prilepljene za haljinu, posluži kajganu, hleb i kiselo mleko, posle čega nestade u komori. Visena je, za razliku od Korina, malo jela, sedela je smrknuta i tiha. Topin je kolutao očima, češao se po raznim mestima i pričao.

– Neizvesna vremena. Neizvesna. Teško nama, milostivi. Mi gajimo ovce za runo, to runo je za prodaju, a danas nema trgovaca, pa tamanimo stada, runske ovce ubijamo kako bismo što u lonac metnuli. Nekada su trgovci dolazili u Amel po jašmu, po zeleni kamen, preko prevoja. Onamo su rudnici. Tamo vade jašmu. A kad su trgovci išli, onda su i runo uzimali, plaćali, razna dobra ostavljali. Nema danas trgovaca. Nema čak ni soli: što ubijemo, moramo za tri dana pojesti.

– Zaobilaze vas karavani? Zbog čega? – Visena je svaki čas zamišljeno dodirivala traku na čelu.

– Ma, zaobilaze – progunđa Topin. – Zatvoren je put do Amela, na prevoju se razbaškario koščej, neće živu dušu da pusti. Pa kako onda trgovci da idu tamo? U smrt?

Korin obamre s kašikom obešenom u vazduhu.

– Koščej? Šta je koščej?

– A otkud ja znam. Koščej je, kažu, ljudožder. Navodno sedi na prevoju.

– I ne pušta karavan?

Torin se osvrnu po izbi.

– Samo neke. Kažu, svoje. Svoje pušta.

Visena se namršti.

– Kako to... svoje?

– Pa, svoje – promrmlja Topin i poblede. – Ljudima u Amelu je još gore nego nama. Nas će barem šuma malo nahraniti. A oni tamo čame na goloj steni i imaju samo to što im koščejevci prodaju za jašmu. Vele da ih na okrutan, razbojnički način primoravaju da za svaku robu plate. I šta oni iz Amela da rade? Pa neće jesti jašmu.

– Koji „koščejevci“? Ljudi?

– Ljudi i vrani, i ini. Banditi su to, gospo. Oni voze u Amel ono što su nama uzeli, a tamo menjaju za jašmu i zeleni kamen. A nama silom uzimaju. Bivalo je da su po selima klali, silovali cure, a ako li im se ko suprotstavljao, ubijali su, spaljivali ljude. Banditi. Koščejevci.

– Koliko ih je? – progovori Korin.

– Ma, ko bi ih, milostivi gospodine, brojao. Brane se sela, drže se zajedno. Šta vredi kad noću nalete, potpale. Bolje je onda ponekad im dati šta žele. Jer kažu...

Topin još više poblede, sav se zatrese.

– Šta kažu, Topine?

– Kažu da će koščej, ako ga razljute, ispuzati s prevoja i poći k nama, ka dolinama.

Visena naglo ustade, izmenjenog lica. Korina prožeše žmarci.

– Topine – reče čarobnica. – Gde je najbliža kovačnica? Moj konj je usput izgubio potkovicu.

– Dalje iza varoši, pokraj šume. Onamo su kovačnica i konjušnica.

– Dobro. Sada idi, priupitaj gde ima ko bolestan ili ranjen.

– Najlepše vam hvala, milostiva gospo.

– Visena – progovori Korin čim su se za Topinom zatvorila vrata. Druitkinja se osvrnu i pogleda u njega.

– Tvom konju su sve potkovice u redu.

Visena je ćutala.

– Jašma je očito jaspis, a zeleni kamen je jadeit, po kojem su poznati rudnici u Amelu – nastavi Korin. – A do Amela se može stići samo preko Klamata, preko prevoja. Putem s kojeg se ne vraća. Šta je kazala pokojnica na raskršću? Zbog čega je htela da me ubije?

Visena nije odgovorila.

– Ništa ne govoriš? Nema veze. Ionako sve počinje lepo da se razjašnjava. Bakica s raskršća je čekala nekoga ko će se zaustaviti ispred glupog natpisa koji zabranjuje dalji marš na istok. To je bila prva provera: ume li došljak da čita. Zatim baba hoće još jednom da se uveri: ko će, ako ne dobri samarićanin iz Kruga druida, pomoći gladnoj starici u današnja vremena? Svako drugi bi joj, glavu dajem, uzeo još i štap. Prepredena baba dalje proverava, počinje da čavrlja o bednim ljudima u nesreći kojima je potrebna pomoć. Putnik, umesto da je počasti šutiranjem ili ružnom rečju, kao što bi to učinio prost, običan stanovnik ovih predela, napeto sluša. Tako je, misli baba, to je on. Druid ide da se raspravi s bandom koja kinji ovaj kraj. A pošto je van svake sumnje i nju samu ova banda poslala, poseže za nožem. Eh! Visena! Zar nisam natprosečno inteligentan?

Visena nije odgovorila. Stajala je glave okrenute prema prozoru. Videla je – poluprozračne opne od ribljih mehura nisu predstavljale prepreku za njen pogled – šarenu pticu koja sedi na višnjevom drvetu.

– Visena?

– Reci.

– Šta je košćej?

– Korine – oštro reče Visena okrenuvši se ka njemu. – Zašto se mešaš u tuđa posla?

– Slušaj – Korina nimalo nije potresao njen ton. – Već sam umešan u tvoja, kako ti kažeš, posla. Ispalo je tako da su hteli da zakolju mene umesto tebe.

– Slučajno.

– Mislio sam da čarobnjaci ne veruju u slučajnosti, samo u magično privlačenje, splet događaja i tome slično. Zapamti, jašemo na jednom konju. Činjenica i metafora zajedno. Ukratko... nudim ti pomoć u misiji čiji cilj naslućujem. Odbijanje ću shvatiti kao znak arogancije. Rekli su mi da vi iz Kruga mnogo potcenjujete obične smrtnike.

– To je laž.

– Odlično – Korin se iskezi. – Stoga ne časimo časa. Hajdemo u kovačnicu.

IV

Mikula čvršće uhvati šipku kleštima i okrenu je na žaru.

– Duvaj, Čope!

Pomoćnik se okači na polugu meha. Njegovo buc masto lice bleštalo je od znoja. Uprkos široko otvorenim vratima, u kovačnici je bilo nesnosno vruće. Mikula prebaci šipku na nakovanj i s nekoliko snažnih udaraca čekićem spljošti kraj.

Kolar Radim se, sedeći na neobrađenom brezovom panju, takođe znojio. Raskopča ogrtač i izvuče košulju iz pantalona.

– Lako je vama da pričate, Mikula – kaza. – Za vas tuča nije ništa novo. Svi znaju da niste čitavog života kovali u kovačnici. Priča se da ste nekada lupali glave, a ne čelik.

– Pa onda treba da se radujete što imate takvog u selu – reče kovač. – Po drugi put vam kažem da se više neću klanjati onima do pojasa. Niti

ću zarađivati za njih. Ako ne krenete sa mnom, počecu sam ili sa onima što imaju krv, a ne kvas, u žilama. Upašćemo u šumu, izmlatićemo ih sve do jednog, kako na kojeg naletimo. Koliko ih je? Trideset? Možda ni toliko. A koliko ima sela s ove strane prevoja? Snažnih momaka? Duvaj, Čope!

– Pa duvam!

– Življe!

Čekić je ritmično zvonio na nakovnju, gotovo melodično. Čop udari u meh. Radim išmrknu sline u ruku i obrisa dlan o sare.

– Lako je vama da pričate – ponovi. – A koliko će ih krenuti iz Ključa?

Kovač ispusti mač. Čutao je.

– Tako sam i mislio – reče kolar. – Niko neće krenuti.

– Ključ je malo selo. Trebalo je da proverite u Porogu i u Kaćanju.

– Tako sam i proveravao. Kazao sam vam kako stoje stvari. Ljudi neće krenuti bez ratnika iz Majene. Neki ovako vele: „Kakvi, bre, vrani, bobolaci, njih možemo nataknuti na vile dok si rekô keks, ali šta da činimo kad košćej krene na nas? Bežaćemo u šumu. A kolibe, imovina? Ne možemo to na leđima odneti.“ A mi ne možemo ići protiv košćēja, znate to.

– Otkud ja to da znam? Da li ga je neko video? – kovač kriknu. – Možda uopšte nema nikakvog košćēja! Možda samo žele da vama, kmetovima, uteraju strah u kosti! Da li ga je neko video?

– Ne trtljajte, Mikula – Radim pognu glavu. – I sami znate da s trgovcima u odbranu nisu išle bilo kakve siledžije, onako okićene hladnim oružjem, pravi koljači. A je li se neko vratio s prevoja? Niko. Ne, Mikula. Kažem vam, treba čekati. Komes³ iz Majene će pružiti pomoć, a onda će biti druga priča.

Mikula odloži čekić i ponovo stavi šipku u ložište.

– Neće doći vojska iz Majene – reče potmulo. – Gospoda su se međusobno potukla. Majena s Razvanom.

³ Upravitelj grada, administrativne oblasti. (Prim. prev.)

– Zbog čega?

– A ko bi pa shvatio zbog čega se velmože tuku?! Po meni, iz dosade, neotesani kreteni! – dreknu kovač. – Videli ste onoga, komesa! Zašto mi njemu, gadu, plaćamo danak?

Zgrabi šipku iz žara tako da se raspršiše iskre i zavrte njome u vazduhu. Čop odskoči. Mikula dohvati mač i udari njime jednom, dvaput, triput.

– Čim je komes oterao mog momka, poslao sam ga u tamošnji krug da traži pomoć. Kod druida.

– Kod čarobnjaka? – upita kolar s nevericom. – Mikula?

– Kod njih. Ali momak se još nije vratio.

Radim odmahnu glavom, ustade i povuče pantalone.

– Ne znam, Mikula, ne znam. Ne ide mi to u glavu. Ali ionako se svodi na isto. Treba čekati. Završavajte posao, zajedno idu, treba da...

Pred kovačnicom u dvorištu zarza konj.

Kovač obamre sa čekićem podignutim iznad nakovnja. Kolar zaškripa zubima i poblede. Mikula primeti da mu se tresu ruke, mahinalno ih protrlja o kožnu kecelju. Nije pomoglo. Proguta pljuvačku i krenu ka izlazu na kojem su se jasno ocrtavale siluete jahača. Radim i Čop pođoše za njim, vrlo blizu iza njega. Izlazeći, kovač osloni šipku na stub kraj vrata.

Video je šestoricu, sve na konjima, u aketonima okovanim železnim pločicama, verižnjačama, s kožnim šlemovima sa čeličnim štitnicima za nos koji pravom linijom metala prolaze između ogromnih tamnocrvenih očiju raširenih preko polovine lica. Nepomično su sedeli na konjima, nekako nemarno. Mikula, prelazeći pogledom od jednog do drugog, ugleda njihovo oružje – kratka koplja širokog sečiva. Mačeve sa čudnovato iskovanim branikom. Nadžaci. Zubate gizarme.

Dvojica su stajala naspram ulaza u kovačnicu. Visok vran na sivcu prekrivenom zelenom ašom, sa znakom sunca na šlemu. I drugi...

– Majko mila – Čop šapnu iza kovačevih leđa. I zašmrca.

Drugi jahač je bio čovek. Na sebi je imao tamnozeleni vranski plašt, ali ispod kljunastog šlema gledale su ih blede, plave – ne crvene – oči. U tim očima krilo se toliko hladne, ravnodušne okrutnosti da je Mikulu prožeo strah, hladnoćom mu prodirući u utrobu, omamljujući ga, silazeći mu u žmarcima do zadnjice. I dalje je bilo tiho. Kovač je slušao zujanje muva koje su se skupljale nad gomilom đubriva iza plota.

Čovek s kljunastim šlemom prvi progovori.

– Ko je od vas kovač?

Pitanje je bilo besmisleno, Mikulina kožna kecelja i izgled odavali su ga na prvi pogled. Kovač je ćutao. Uhvati pogledom kratak gest koji je bledooki uputio jednom vranu. Vran se sagnu na sedlu i mahnu nalevo gizarmom koju je držao na polovini drške. Mikula se zgrči, nagoniski sakrivši glavu rukama. Međutim, udarac nije bio namenjen njemu. Sečivo pogodi Čopa u vrat i useče se iskosa, duboko, smrskavši mu ključnu kost i pršljene. Momak tresnu leđima o zid kovačnice, saplete se o stub kraj vrata i odmah pade na zemlju.

– Pita sam – podseti ih čovek s kljunastim šlemom, ne skidajući pogled s Mikule. Rukom u rukavici dodirivao je sekiru obešenu o sedlo. Dva vrana koja su stajala najdalje kresala su vatru, palila katranske lučeve i delila ih drugima. Spokojno, bez žurbe, nogu pred nogu, okruživali su kovačnicu, prisanjali baklje uz strehu.

Radim nije izdržao. Rukama zakloni lice, zarida i krenu pravo ispred sebe, između dva konja. Kada se izravna s visokim vranom, ovaj mu iz zamaha zabi koplje u stomak. Kolar zaurla, pade, dvaput se zgrči i ispravi noge. Ostade nepokretan.

– I šta sad, Mikula, ili kako već? – reče bledooki. – Ostao si sam. I šta ti je to trebalo? Da podbunjuješ ljude, da tamo negde šalješ po pomoć? Mislio si da nećemo saznati? Glup si. Po selima ima i onih koji potkazuju samo da bi nam se dopali.

Streha na kovačnici je treštala, jaukala, iz nje je kuljao prljav žućkast dim, a na kraju huknu, zagrme u plamenu, razbaca iskre i štucnu silan užaren dah.

– Uhvatili smo tvog pomoćnika, propevao je kuda si ga poslao. A čekamo i onog što treba da dođe iz Majene – nastavi čovek s kljunastim šlemom. – Tako je, Mikula. Gurnuo si svoj šugav nos tamo gde nije trebalo. Zbog toga će te ubrzo snaći ozbiljna neprijatnost. Mislim da bi valjalo da te nabijemo na kolac. Ima li ovde u gazdinstvu nekakav pristojan kolac? Ili još bolje: obesićemo te za noge na vrata ambara i odraćemo ti kožu kao jegulji.

– Dobro, dosta priče – kaza visoki vran sa suncem na šlemu bacivši svoju baklju na otvorena vrata kovačnice. – Ubrzo će se ovamo sjatiti čitavo selo. Hajde da hitro završimo s njim, uzmemo konje iz konjušnice i odemo. Otkud kod vas ljudi ta ljubav prema torturi, prema mučenju? Pritom nepotrebnom? Hajde, završavaj s njim.

Bledooki ne okrenu glavu ka vranu. Pognu se u sedlu i nasrnu konjem na kovača.

– Ulazi – reče. U njegovim bledim očima tinjala je radost ubice. – Unutra. Nemam vremena da te oderem kako treba. Ali barem mogu da te ispržim.

Mikula načini korak unazad. Na leđima oseti žar zapaljene kovačnice koja je hučala dok su grede padale s tavanice. Još jedan korak. Saplete se o Čopovo telo i o šipku koju je momak oborio dok je padao.

Šipka.

Kovač se munjevito sagnu, zgrabi teško gvožđe i, ne dižući se, odozdo, svom snagom koju je bes u njemu oslobodio, gurnu šipku pravo bledookom u grudi. Dletasto iskovana oštrica probi verižnjaču. Mikula nije čekao da čovek padne s konja. Jurnu napred, ukoso preko dvorišta. Iza njega dreka, tutnjanje. Dočepa se drvare, prstima se uhvati za levču naslonjenu na zid i iz istih stopa, iz poluokreta, naslepo, udari. Udarac pogodi pravo u njušku sivca sa zelenom ašom. Konj se prope i

obori vrana sa suncem na šlemu u prašinu u dvorištu. Mikula se pognu, kratko koplje se zabi u zid drvare i zatrese se. Drugi vran izvuče mač i podbode konja umakavši pred levčom što je fijukala. Sledeća trojica su jurišala, urlajući, vitlajući oružjem. Mikula zastenja i jako se zavrte s motkom u rukama. Pogodi nešto, ponovo konja, on zarza i zaplesa na zadnjim nogama. Vran se održa u sedlu.

Iznad plotu, iz pravca šume, prelete konj ispružen u skoku i sudari se sa sivcem sa zelenom ašom. Sivac se uplaši i trgnu vođice, obalivši visokog vrana koji se upinjao da ga uzjaše. Ne verujući sopstvenim očima, Mikula zapazi da se novi jahač razdvaja – na kepeca s kapuljačom nagnutog nad konjskim vratom i na svetlokosog muškarca s mačem iza njega.

Duga uska oštrica mača opisa dva polukruga, dve munje. Počisti dvojicu vrana sa sedala, te tresnuše na zemlju u oblaku prašine. Treći, sateran čak do drvare, okrenu se ka čudnom paru i dobi mačem ispod brade, tik iznad čeličnog prsnika. Oštrica mača zasija, izvirivši na trenutak iz vrata. Svetlokosi skliznu s konja i pretrča preko dvorišta, te odseče visokog vrana od njegovog pastuva. Vran dobi mačem.

Peti vran se vrzmao na sredini dvorišta, pokušavajući da smiri uznemirenog konja koji je nasrtao na zapaljenu kovačnicu. Gledao je unaokolo uzdignutog nadžaka, kolebao se. Konačno urliknu, udari konja mamuzama i jurnu na kepeca prilepljenog uz konjsku grivu. Mikula primeti kako malac zabacuje kapuljaču i skida traku sa čela, shvatio je koliko se prevario. Devojka protrese riđu grivu kose i nejasno kriknu ispruživši ruku ka vranu u trku. Iz njenih prstiju šiknu tanak mlaz svetlosti sjajne kao živa. Vran izlete iz sedla, opisa polukrug u vazduhu i pade na pesak. Odeća mu se dimila. Konj je, udarajući u zemlju sa sva četiri kopita, rzao i tresao glavom.

Visoki vran sa suncem na šlemu polako se povlačio pred svetlokosim prema zapaljenoj kovačnici, pogrbljen, pružajući obe ruke – u desnoj mač – ispred sebe. Svetlokosi priskoči, oštrice se sudariše jedanput,

drugi put. Vranov mač polete u stranu, a on, s glavom napred, obesi se na oštrici koja ga je probola. Svetlokosi uzmače, trgnu ruku i iščupa sečivo mača. Vran pade na kolena, pognu se i zari lice u zemlju.

Jahač izbačen iz sedla ridokosinom munjom podiže se na sve četiri, pipkao je unaokolo tražeći oružje. Mikula se prenu iz začuđenosti, načini dva koraka, podiže levču i pusti je na vrat obaljenog vrana. Kost krcnu.

– Nije bilo potrebe – začu tik pored sebe.

Devojka u muškoj odeći bila je pegava i zelenooka. Na čelu joj je bleštao čudan dragulj.

– Nije bilo potrebe – ponovi.

– Milostiva – kovač zamucnu, držeći svoju motku kao gardista helebardu. – Kovačnica... Spalili su je. Momka su ubili, iskasapili. I Radima. Iskasapili su ih, razbojnici. Gospo...

Svetlokosi nogom okrenu telo visokog vrana, osmotri ga, a potom priđe vraćajući mač.

– Pa, Visena – kaza. – Sada sam se dobrobrano umešao. Jedino me brine da li sam bar pobio one koje je trebalo.

– Ti si kovač Mikula? – upita Visena zabacujući glavu.

– Ja sam. A vi ste iz Druidskog kruga, milostiva? Iz Majene?

Visena nije odgovorila. Posmatrala je rub šume i gomilu ljudi koja se trkom približavala.

– To su naši – kovač reče. – Iz Ključa.

V

– U'vatili smo trojicu! – grmeo je crnobradi vođa grupe iz Poroga treskajući uspravno nasadenom kosom. – Trojicu, Mikula! Dojurili su za devojka na polja i onamo smo ih... Jedan je jedva uspeo da umakne, dočepao se konja, kučkin sin!

Njegovi ljudi, okupljeni na poljani unutar kruga ognjišta koja su obeležavala crnilo noćnog neba tačkicama letećih iskrica, kričali su,